

Water spiegel *Update*

Saneer vervuilde bodems

Provincies moeten een centrale rol spelen

Drinkwaterbedrijven worden op een groot aantal winningen geconfronteerd met bodemverontreiniging, zoals olievervuiling door bedrijfsmatige activiteiten. Daarom pleit Vewin voor het met spoed saneren van locaties waar deze vervuiling de grondwaterkwaliteit bedreigt en daarmee de drinkwaterwinning belast. Het budget dat beschikbaar is voor bodemsaneringen, moet daarvoor voortvarend worden ingezet. Bij het bepalen van de noodzaak tot bodemsanering dienen drinkwaternormen leidend te zijn. Intensiever gebruik van de ondergrond zet de kwaliteit van de bodem en het grondwater onder druk. Het belang van waterwinning verdient hoge prioriteit bij ruimtelijke keuzes voor bodemgebruik.

Voor de bereiding van kwalitatief goed drinkwater is de grondwaterkwaliteit en daarmee de kwaliteit van de bodem essentieel. In Nederland wordt ruim 50 procent van het drinkwater bereid uit grondwater. De drinkwaterbedrijven hebben verspreid over het land circa 250 productielocaties waar grondwater wordt onttrokken voor de drinkwatervoorziening.

Gebruik ondergrond

Maar door het toenemende gebruik van de ondergrond – onder meer voor energieopslag, onttrekking van aardwarmte en de aanleg van tunnels en ondergrondse parkeergarages – komen grondwaterwinningen in de knel. Bovengrondse activiteiten in stedelijke gebieden en het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw leiden tot vervuilde bodems. Op ongeveer zestig waterwinlocaties ontstaan hierdoor problemen voor de grondwaterkwaliteit.

Bij de totstandkoming van het Convenant Bodem heeft de drinkwatersector gepleit voor gebiedsgerichte bodemsanering, meer samenhang tussen bodem- en waterbeleid en een betere ordening van de ondergrond. Op plaatsen waar bodemver-

ontreiniging de waterwinning belast, is met spoed sanering van de vervuilde bodems noodzakelijk. Voor het onderzoek naar bodemverontreiniging en de sanering van ernstig vervuilde locaties heeft het – inmiddels demissionaire – kabinet in de periode 2010-2014 893 miljoen euro beschikbaar gesteld. Dat geld moet worden aangewend voor een voortvarende sanering van ‘humane spoedlocaties’.

Belangrijk punt bij het bepalen of de sanering van een vervuilde locatie urgent is, zijn de bodemsaneringsnormen. Tussen deze normen en de normen voor drinkwater zitten verschillen. Dit kan betekenen dat sanering niet urgent is op basis van de normen voor bodemverontreiniging, terwijl een waterwinning wel extra wordt belast. Daarom moeten de normen voor drinkwater en bodemverontreiniging beter op elkaar aansluiten. Normen voor bodemsanering moeten zodanig zijn, dat ze leiden tot aanpak van de verontreinigingen op bedreigde waterwinlocaties.

Wegens de ontoereikende bodemkwaliteit op een aantal winlocaties zijn de drinkwaterbedrijven gedwongen tot extra zuiveringsinspanningen, wat leidt tot hogere kosten voor de afnemers. Sluiting of

verplaatsing van een waterwinning is een erg kostbare optie. Voor drinkwaterbedrijven is het niet eenvoudig een geschikte nieuwe locatie te vinden en is aan de keuze voor de huidige winning een langdurig en zorgvuldig besluitvormingsproces voorafgegaan.

Veiligstellen

Bestaande grondwaterwinningen moeten duurzaam veiliggesteld worden. De beperkingen die in grondwaterbeschermingsgebieden gelden – bijvoorbeeld voor het gebruik van chemicaliën, stedelijke uitbreiding of vestiging van bedrijven – zijn in de praktijk op veel plaatsen onvoldoende.

Ook de ruimtelijke ordening van de bovengrond en de ondergrond zijn van belang om winningen duurzaam te beschermen. Bij de keuzes voor het gebruik van de ondergrond moet een zwaarwegend maatschappelijk belang als de drinkwatervoorziening prioriteit krijgen. Vewin vindt dat de provincie een centrale rol moet spelen in deze afwegingen bij het beoordelen van vergunningen.

Meer informatie via Rob Eijssink:
eijssink@vewin.nl

Externe veiligheid hoog op de agenda

Drinkwatersector maakt dit jaar verdere verbeterslag

De bewustwording ten aanzien van externe veiligheid is toegenomen bij drinkwaterbedrijven. Het veiligheidsaspect is nu goed verankerd in de reguliere bedrijfsvoering en het veiligheidsmanagement. Dat blijkt uit het onderzoek 'Veiligheidsmanagement waterleidinginfrastructuur', dat Vewin heeft laten uitvoeren. De drinkwaterbedrijven hebben de afgelopen jaren een inhaalslag gemaakt. Dit jaar volgt een verdere verbeterslag. Externe veiligheid staat hoog op de agenda.

Op de criteria volksgezondheid en leveringszekerheid scoorde het veiligheidsmanagement van drinkwaterbedrijven traditioneel al goed. Het criterium externe veiligheid bleef daar bij achter. Deze achterstand is de laatste jaren voor een groot deel ingelopen. Op alle niveaus speelt externe veiligheid inmiddels een rol in de dagelijkse bedrijfsvoering. Ook zijn heldere afspraken gemaakt over waar de verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen met betrekking tot externe veiligheid.

De drinkwatersector heeft hard gewerkt aan het identificeren en analyseren van potentieel risicovolle locaties. Wat betreft primaire waterkeringen, primaire wegen en spoorwegen hebben de drinkwaterbedrijven vrijwel alle mogelijk kritieke locaties in beeld. Voor het grootste deel van deze locaties is een risicobeoordeling gemaakt, waarbij een inschatting is gemaakt van de faalkans en het effect van falen. De sector verwacht de volledige risicobeoordeling van deze objecten eind dit jaar te hebben afgerond.

Saneringsmaatregelen

Op locaties waar sprake is van een onacceptabel risico, hebben de drinkwaterbedrijven grootschalige saneringsmaatregelen getroffen of zijn ze daarmee bezig. Het gaat bijvoorbeeld om het

aanpassen van kruisingen en het weghalen of buiten gebruik stellen van leidingen. Om de overige risico's te beheersen worden maatregelen genomen, zoals de controle van leidinggegevens (ligging), het markeren van risicovolle locaties in leidinginformatiesystemen, periodieke afsluitercontroles en het maken van afspraken met aannemers.

De ontwikkelingen op het gebied van externe veiligheid stemmen overeen met de toezeggingen die de drinkwaterbedrijven in 2006 hebben gedaan. Destijds

is afgesproken de achterstand versneld in te halen en potentieel risicovolle locaties systematisch in kaart te brengen. De afspraken waren een vervolg op de rapportage van Vewin (2006) over de mate waarin drinkwaterbedrijven externe veiligheid hebben verankerd in hun veiligheidsmanagement. Daaruit bleek dat de criteria volksgezondheid en leveringszekerheid sterk waren ontwikkeld, maar externe veiligheid meer aandacht vereiste.

Aanleiding voor de inhaalslag binnen de drinkwatersector vormde de dijkverzakking bij Stein (januari 2004). In een onderzoek naar de oorzaken van dit incident constateerde de Onderzoeksraad voor Veiligheid tekortkomingen bij het veiligheidsmanagement van Waterleiding Maatschappij Limburg en Rijkswaterstaat. De onderzoeksraad vroeg Vewin te onderzoeken in hoeverre dit ook gold voor de overige drinkwaterbedrijven en – indien nodig – maatregelen te bevorderen ter verbetering van de situatie. Sindsdien is er het nodige veranderd in positieve zin, getuige het laatste onderzoeksrapport. Dit jaar volgt een verdere verbeterslag. De drinkwaterbedrijven zijn op de goede weg en zullen dit onderwerp verder uitwerken.

Meer informatie via Sabine Gielens: gielens@vewin.nl

Risico's van biociden

Inzet Vewin gericht op bescherming drinkwaterbronnen

Biociden zijn bestrijdingsmiddelen tegen schadelijke organismen en voorkomen schade aan goederen, zoals hout. Maar het gebruik van biociden brengt ook mogelijke risico's met zich mee voor het milieu. Emissies van biociden naar het grond- en oppervlaktewater zijn vanuit het oogpunt van drinkwaterbereiding ongewenst. Overschrijding van de drinkwaternormen moet worden voorkomen. Momenteel wordt in Brussel gewerkt aan een nieuwe verordening voor de markttoelating van biociden. De inzet van Vewin richt zich op het voorzorgsprincipe en een hoog beschermingsniveau van de drinkwaterbronnen.

De Europese Commissie heeft een voorstel gepubliceerd voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende het op de markt brengen en het gebruik van biociden. Deze verordening zal de Richtlijn 98/8/EG voor de markttoelating van biociden vervangen. Het voorstel introduceert een Europees gecentraliseerd toelatingssysteem voor biociden met een gering risico en nieuwe actieve stoffen, naast de nationale toelating. Bij de toelating door de lidstaten geldt wederzijdse erkenning. Een aantal productgroepen wordt uitgezonderd en er zullen nieuwe productgroepen worden toegevoegd.

Het voorstel ligt nu bij het Europees Parlement en de Raad. Vewin is hierbij actief betrokken. De inzet is gericht op het voorzorgsprincipe en een hoog beschermingsniveau van de drinkwaterbronnen, in samenhang met de Kaderrichtlijn Water en de Drinkwaterrichtlijn. Daarnaast dienen de clausules die de toelating en gebruiksbepaling afhankelijk stellen van lokale omstandigheden, te worden aangescherpt. Samenhang met het beleid voor gewasbeschermingsmiddelen is belangrijk. Een toelating moet herzien kunnen worden op basis van praktijkmetingen.

Vewin heeft over deze onderwerpen amendementen ingediend bij leden van de milieucommissie, die hierover begin

april stemt. De plenaire stemming in het Europees Parlement is rond half mei. De Commissie streeft naar inwerkingtreding per 1 januari 2013. Aangezien het een verordening betreft, is de wetgeving rechtstreeks van toepassing in Nederland. Vewin blijft aandringen op waarborging van een hoog beschermingsniveau voor mens en milieu.

Biociden zijn alle bestrijdingsmiddelen die niet als gewasbeschermingsmiddel, (dier)geneesmiddel of medisch hulpmiddel zijn gereguleerd. Aan het gebruik van

biociden kleven mogelijke risico's voor de volksgezondheid en het milieu. Het grote aantal stakeholders en de mogelijke risico's vormden de aanleiding voor de oprichting van het Kennisnetwerk Biociden vorig jaar, met het RIVM als faciliterende partij.

Kennisnetwerk

Het kennisnetwerk wil vragen, onderzoek, oplossingen en besluitvorming verbinden en zo in betrouwbare kennis, integer advies en duidelijke voorlichting voorzien. Medio 2009 werd een workshop gehouden over de verwachtingen en mogelijkheden van zo'n netwerk met de verschillende stakeholders: overheid, gebruikers en experts op het gebied van (dier)gezondheid, plaagdierbestrijding, regulering, ecologie en leefomgeving. Vewin nam hieraan deel. Op een onlangs gehouden terugkomdag bleek dat de betrokken partijen het nuttig vonden kennis te delen en te overleggen over veel onderwerpen rond het thema biociden. De deelnemers hebben vijf onderwerpen geselecteerd, waarvoor werkgroepen - gefaciliteerd door het RIVM - worden opgericht: regelgeving en handhaving, bestrijding van vectoren, desinfectie, voorlichting aan consumenten en gebruiksvorschriften (etiquettering).

Meer informatie via *Lieke Coonen*:
coonen@vewin.nl

‘Grondwaterbelasting snel afschaffen’

Evenals precario en Belasting op Leidingwater

De Tweede Kamer heeft vragen gesteld over de (on)wenselijkheid van het heffen van grondwaterbelasting. In zijn antwoord geeft minister Jan Kees de Jager (Financiën) aan dat het kabinet in 2007 heeft erkend dat het milieuaspect van deze ‘groene’ belasting beperkt is. Afschaffing van de grondwaterbelasting is volgens De Jager een mogelijkheid. Voordat een besluit wordt genomen, wil hij echter eerst de rapportage van de studiec commissie over de mogelijke vernieuwingen van het belastingstelsel afwachten. Vewin pleit al langer voor het vrijwaren van waterbelastingen, te beginnen met: precario, Belasting op Leidingwater en grondwaterbelasting.

In zijn antwoord op recente Kamer-vragen laat De Jager weten dat de grondwaterbelasting in Nederland duidelijk hoger is dan elders in Europa. De minister vindt het op zich begrijpelijk dat het bedrijfsleven aandacht vraagt voor de grondwaterbelasting als optie voor lastenverlaging. Deze vorm van belastingheffing maakte deel uit van de verschuiving begin jaren '90 van belasting op arbeid naar verbruiksbelastingen.

De Jager erkent dat het verwerven van algemene middelen voorop staat bij het heffen van grondwaterbelasting. “Het milieuaspect is secundair”, aldus de minister. Hij wil geen harde toezeggingen doen en verwijst in zijn antwoord aan de Kamer naar het eerdere kabinetsstandpunt. “Het kabinet heeft in 2007 aangegeven dat te gelegener tijd en binnen een passend budgettair kader wellicht een afschaffing van deze belasting zou kunnen worden overwogen.” Zover is het tot dusver niet gekomen.

De uitvoeringskosten van de grondwaterbelastingheffing bedragen circa 1,5 miljoen euro op jaarbasis. De opbrengst varieert de laatste jaren rond de 170 miljoen euro, met een uitschieter van 185 miljoen euro in 2007. De drinkwaterbedrijven brengen het leeuwendeel – ongeveer 80 procent – van dit bedrag op.

Reden voor Vewin om al langer te pleiten voor afschaffing van deze belasting. De grondwaterbelasting is één van de belang-

rijkste veroorzakers van de forse opwaartse druk op de drinkwatertarieven in grote delen van Nederland. Grondwaterbelasting is verantwoordelijk voor circa 10 procent van de gemiddelde belastingdruk op water. Bij drinkwaterbedrijven die veel gebruik maken van grondwater voor de bereiding van drinkwater loopt de belastingdruk op tot ruim 30 procent.

DRINKWATER VRIJWAREN VAN BELASTINGHEFFING

Laagwaardige toepassingen van grondwater – zoals beregning en bevoeiing van gewassen in de agrarische sector – zijn inmiddels vrijgesteld van grondwaterbelasting. Vewin is van mening dat juist hoogwaardige toepassingen van grondwater, zoals voor de bereiding van een eerste levensbehoefte als drinkwater, moeten worden gevrijwaard van belastingheffing.

Het ministerie van Financiën concludeerde in 2007 dat deze ‘groene’ belasting, die medio jaren '90 werd ingevoerd, geen milieudoel meer dient, maar slechts in stand wordt gehouden om algemene middelen te genereren. De hoeveelheid grondwater die de waterbedrijven onttrekken is al jaren stabiel. Dat gebeurt op milieutechnisch verantwoorde locaties.

Vewin vindt het ongepast dat de rijksoverheid zo'n forse belasting heft op de grondstof voor gezond en betrouwbaar drinkwater. Deze vanuit milieuoogpunt nutteloze belasting moet zo snel mogelijk verdwijnen. De behandeling van het Belastingplan 2011 biedt een uitgelezen kans om de grondwaterbelasting definitief als ‘niet-groene’ belasting te bestempelen en af te schaffen.

Meer informatie via Hendrik Jan Ijsinga:
ijsinga@vewin.nl

Colofon

Waterspiegel Update is een periodieke uitgave van Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland. Waterspiegel Update brengt nieuws en opinies uit de wereld van water en aanverwante sectoren.

UITGEVER

Rinus Vissers
Nijgh Periodieken B.V.
(directie@nijgh.nl)

HOOFDREDACTIE

Vewin
Nico van Grieken
(vangrieken@vewin.nl)

(EIND)REDACTIE

Nijgh Periodieken B.V.
Pieter de Vries
(p.de.vries@nijgh.nl)
Peter Bielars
(p.bielars@nijgh.nl)

DRUK EN LAY-OUT

Thieme MediaCenter, Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder toestemming van de uitgever.